

Recenzja

G. GERMISHUIZEN & N. L. MEYER (red.). 2003. **Plants of southern Africa: an annotated checklist**. Strelitzia Vol. 14. 1231 str., 2 ryc. Opr., format 21,0 × 14,5 cm. National Botanical Institute, Pretoria. Cena: 75,00 £. ISSN 1456-2766; ISBN 951-98893-1-0.

Południowy cypel Afryki posiada najbogatszą na Ziemi florę roślin naczyniowych, która jednocześnie wykazuje wiele specyficznych cech i odznacza się wysokim stopniem endemizmu. Skłoniło to wielu biogeografów do uznania tego obszaru za odrębne państwo roślinne *Capensis*. Flora roślin naczyniowych Kraju Przylądkowego należy do wyjątkowo dobrze zbadanych, czemu trudno się dziwić, gdyż była ona przedmiotem badań od najdawniejszych czasów i już w 1606 r. C. Clusius opublikował pierwszą rycinę rośliny z tego terenu – *Protea neriifolia*, a w latach 1807–1813 uczeń Linneusza C. P. Thunberg wydał pierwszą Florę opisową tego regionu – *Flora capensis*. W 1860 r. W. N. Harvey zainicjował monumentalne siedmiotomowe dzieło *Flora capensis*, które ukończone zostało dopiero w 1933 r., zaś w 1966 rozpoczęto wydawanie *Flora of southern Africa*, której opracowanie jest jednak dalekie od ukończenia. Dla celów tej Flory została utworzona w Narodowym Instytucie Botaniki w Pretorii baza PRECIS zawierająca dane na temat wszystkich rodzimych i naturalizowanych gatunków roślin naczyniowych i mszaków południowej Afryki, która obejmuje część kontynentu na południe od rzek Kunene, Okavango, Zambezi i Limpopo. W oparciu o tę bazę danych opublikowana została w 1984 r. pierwsza lista roślin południowej Afryki, a w rok później ukazało się drugie jej wydanie obejmujące mszaki, paprotniki, rośliny nagozalążkowe i jednoliścienne z okrytozalążkowych, a w 1987 r. także dwuliścienne. W 1993 r. ogłoszono drukiem trzecie, a w 10 lat później do rąk botaników trafiło omawiane tu czwarte wydanie katalogu roślin południowoafrykańskich.

Podobnie jak poprzednie, niniejsze wydanie obejmuje mszaki, które są tu rozdzielone na 3 osobne gromady (*Bryophyta*, *Hepatophyta*, *Anthocerotophyta*), paprotniki (*Pteridophyta*), nagozalążkowe (*Gymnospermae*), oraz okrytozalążkowe, które tradycyjnie obejmują rośliny dwuliścienne (*Dicotyledones*) i jednoliścienne (*Monocotyledones*). W każdej z tych grup gatunki i taksony wewnątrzgatunkowe ułożone są w porządku alfabetycznym w obrębie rodzin i rodzajów, dla których zastosowano również układ alfabetyczny. Dla każdego rodzaju cytowana jest w skróconej formie podstawowa literatura przedmiotowa, a dla gatunków podane są informacje odnośnie do cyklu życiowego, formy życiowej, wielkości roślin, zasięgu pionowego oraz rozmieszczenia geograficznego w południowej Afryce.

Ogółem flora obszaru objętego omawianym katalogiem liczy obecnie 24035 gatunków należących do 368 rodzin i w porównaniu do wydania z 1993 r. zmniejszyła się o 468 gatunków. Mszaki jako całość obejmują 875 gatunków, z czego na mchy przypada 555, na wątrobowce 313, a na glewiki 7 gatunków. Paprotników rośnie tu 294 gatunki, nagozalążkowych – 61, dwuliściennych – 17353 i jednoliściennych – 5452. Łącznie więc z południowej Afryki znanych jest 22805 gatunków roślin okrytonasiennych, co stanowi ponad 10% całej światowej flory roślin naczyniowych. Jest to wskaźnikiem niesamowitego wręcz bogactwa flory, występującego zarazem na bardzo niewielkim obszarze, zajmującym mniej niż 2,5% całej lądowej powierzchni Ziemi.

Jak przystało na obszar o tak bogatej florz, katalog zawierający wykaz wszystkich stwierdzonych tu gatunków prezentuje się imponująco. Jest to ogromna, prawie trzykilogramowa książka, prezentująca się nienagannie od strony edytorskiej i poligraficznej. Nie trzeba będzie chyba nikogo przekonywać, że to ogromne dzieło będzie stanowić nieodzowną pozycję w podręcznej bibliotece każdego badacza zajmującego się afrykańską florą. – RYSZARD OCHYRA, ul. Gołaśka 15/25, 30-619 Kraków, Polska.